

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

2 Quem proximum ex supradicto praecepto obligeris corripere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

locorum Episcopo puniri volumus (nullo profus eisdem qua-
storibus in hac parte privilegio suffragante, (quod à suis re-
meritis ausibus qui vbiq; vt communis habet assertio, nimis
excuserunt, poene formidine propensius compellantur, & no-
tat Abbas ipsa sede Apostolica cap. ruarum n. 2. de privilegio.

DISPUTATIO III.

De alio externo charitatis effectu, qui
est correctio.

EX supradictæ disputationis principio satis constat,
opera misericordie spiritualis enumerari septem. Sci-
licet, remittere iniuriam inimici, illam patienter fer-
re, orare pro ipso, & pro aliis fratris, miserum con-
solari, delinquentem punire, consulere, & corrigere.
De remissione iniurie satis diximus, cum de dilectione inimico-
rum haberemus sermonem, de oratione tract. 7. de religione agen-
dam est. De consolatione miseri nihil speciale occurrit propter ge-
neralem doctrinam saepe positam de elemosyna corporali, esse,
inquam, solarium adhibendum misero, si illo grauitur indigeat, &
sine graui tua iactura comedere possit. Punire autem delinquen-
tem potius ad officium iudicis, quam priuati pertinet, si tamen
hæc puniio decretaria sit, sub correctione fraterna comprehen-
ditur, sicut & solatium.

PUNCTUM V.

Quid sit correctio, & an sit in præcepto, & cuius
virtutis actus.

- 1 Correctio est sermo, quo proximum niteris emendare.
- 2 Alia est correctio fraterna, alia iuridica.
- 3 Præceptum est correctionis fraterne.
- 4 Satis si quibusdam tacitis obiectiõibus.
- 5 Semandæ sunt aliquot conditiones, vt obliget hoc præceptum.
- 6 Oriur ex virtute charitatis hoc præceptum.
- 7 Impleri potest per actum elicictum à charitate, val à virtute
misericordie.
- 8 Satisfieri huic præcepto potest, etiamsi ex prauo motiuo correctio-
nem facias.

Nomine correctionis in præfati venit intelligendus qui-
cunque sermo, quo proximum niteris emendare, siue
emendatio sequatur, siue non ita cum D. Thom. 2. 2. quest. 33.
art. 1. & communi Theologorum, docet Greg. de Valent. disp. 3.
quest. 10. p. 1.

2 Duplex est correctio. Alia est correctio fraterna, alia iuridica,
correctio fraterna est, qua primò, & per se intendis bonum
proximi; correctio verò iuridica, qua per se spectas bonum
aliorum, qui per peccatum vitus scandalizantur, & bonum com-
mune, quod turbati cuiusque peccato solet, idèque hæc cor-
rectio ad iustitiam vindictiuam spectat. Correctio fraterna exer-
cari potest à patre in patrem, & ab inferiore in superiorem, & à
superiori in inferiorem, quia ad illius exercitium nulla requiritur
iuridictio. At iudicialis correctio non potest esse ab alio, quam
à superiore potestatem iuridictionis habente, in præfati igitur
sermo est præcipue de correctione fraterna, non de iuridica.

3 Esse præceptum correctionis fraterne nemini Catholico-
rum potest esse dubium; vt latè probat Valen. disp. 3. q. 10. p. 2.
Tortez disp. 86. dub. 1. Suarez tom. 4. de relig. lib. 10. cap. 7. num. 10.
& constat ex illis verbis læpius repetitis Ecclesiast. 19. Corripere ami-
cum corripere proximum, & traditur expressè ab Anacleto Papa, in
cap. tam Sacerdotes. 2. q. 3. Fundamentumque habet in illo chari-
tatis præcepto, Diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Cum enim si
rectè diligis, velle debes peccatum non committere, illudque
procurare, ne animam occidas; idem debes velle, & procurare
tuo proximo. Item ex charitatis, seu misericordie præcepto ten-
neris proximi miseriam subleuare, si commodè poret; sed nulla
maior miseria esse potest, quam peccatum, & regulariter ad il-
lus auertendum est medium vniuersum correctio. Ergo teneris il-
lum adhibere. Item ex amore in Deum teneris eius iniurias, & of-
fensas impedire, si commodè possis.

4 Neque obstat ruina spiritualis esse proximo volunta-
ria, vt ab obligatione illam præcauendi excuseris; quia licet
sit voluntaria, ab illa voluntate debes illum remouere, si
commodè poret: ille enim est qui peccato desistere, ac difficul-
ter potest ob peccati illecebras, vel ob determinationem suæ pra-
ue voluntatis: hæc autem difficultatem obligaris iurare vin-
cendam, vt bene dixit Valen. disp. 3. q. 10. p. 2. pag. 663. Respondo.

Neque etiam obstat habenti bona propria te non teneri ex pro-
prietate elemosynam facere, quia non censetur esse in necessitate
tuorum bonorum constitutus, teneris, inquam, ei propria bona
ministrare, quia illis indiget, non tuis. At constitutus in periculo
peccandi, & in peccatum vel ex passione vel ex malicia propen-
sus, tuis monitis indiget, vt corrigatur. Teneris ergo illum corri-
gere. Ita Lorca 2. 2. quest. 33. disp. 4. n. 17. fine.

5 Hoc autem præceptum (vt de te constat) affirmatiuum est,
ac proinde obligat solum, cum aliqua circumstantia, & conditio-
nes interueniunt. Tres sunt potissimæ. Prima, vt proximus sit in
gravi necessitate spirituali constitutus. Secunda, vt possis absque
grauis tui, tuorumque incommodo ei subuenire. Tertia, vt fructus
ex tali correctione speretur. De quibus conditionibus in discursu
disputationis est agendum.

6 Sed inquires, ex qua virtute oriatur hoc præceptum? Aliqui
dicunt oriri ex illa virtute, aduersus quam proximus peccat; quia
quælibet virtus nos inclinât non solum in seipsis eius honestatem
conseruare & contraia fugere, sed etiam in aliis.

Cæterum omnino tenendum est cum D. Thom. ferè ab omni-
bus recepto, 2. 2. quest. 32. art. 1. ex charitate Dei, & proximi hoc
præceptum correctionis oriri; quia hæc virtus obligat quodlibet
malum Dei, & proximi auertere, quoad fieri possit. Sed peccatum
est vtrique malum, ergo obligat illud auertere. Averti autem de-
bet correctio. Ergo obligat ad correctionem exercendam. Ne-
que obstat quamlibet virtutem nos inclinare, vt eius honestatem
tam in nobis, quam in aliis procuremus conseruare. Quia esto ad
id inclinât, non tamen obligat, aliàs contra honestatem peccares;
quoties luxuriantem non impedires, & contra iustitiam, quoties
furantem non corrigeres. Quod non est dicendum; quia neque
omissione correctionis luxuriosi es intemperans, neque iniustus
ex omissione correctionis iniustus; vt bene notauit. Agid. de Co-
ninch. 2. 2. disp. 28. dub. 2. n. 12.

7 Cum verò huiusmodi præceptum impletur, impleri potest
per actum elicictum à charitate, & per actum misericordie, quæ
reputatur virtus distincta. Si ex amore Dei, & desiderio, quo velis
Deum non offendere, corripis proximum, actum charitatis elicis.
Si verò ex voluntate subleuandi illum à miseria procedis, actum
misericordie facis; & ita explicandus est D. Thom. cum dicit esse
actum charitatis, vt bene notauit Valentin. disp. 3. quest. 10. par. 1.
pag. 651.

8 Vnum tamen est omnino certum, & indubitatum, ad satis-
factionem huius præcepti non requiritur necessariò correctionem
fieri ex hoc, vel illo motiuo charitatis, vel misericordie. Nam
etiamsi ex malo motiuo procedas, satisfacere potes præcepto
correctionis, si sicuti satisfaceres præcepto ieiunij, vel Missæ au-
diendæ, vel elemosynæ erogandæ, etiamsi ex prauo fine ieiuna-
res, Missam audires, vel elemosynam tribueres. Et ratio omnium
est, quia hæc præcepta non sunt de actibus virtutis residentibus
in voluntate, sed de actibus externis misericordie, temperantie,
vel religionis, qui integri esse possunt, etiamsi à voluntate deprau-
entur, vt latius in materia de legibus; & docet in præfati Ban-
nes 2. 2. quest. 33. art. 2. Ludouicus Torres ibi disputat. 86. dub. 1.
pag. 1078.

PUNCTUM II.

Quem proximum ex supradicto præcepto oblige-
ris corripere.

- 1 Exponitur status questionis.
- 2 Circa proximum qui peccatum non commisit, tametsi in occasio-
ne committendi illud versetur, non est propriè correctio.
- 3 Secus si peccatum commisit, & in periculo est illud iterum com-
mittendi.
- 4 Si proximus publicè peccat, & à republica permittitur, corri-
piendus est, si spes sit emenda.
- 5 Peccatorem in peccato habituali existentem, absque periculo
committendi peccatum aliquod actuale, aliqui affirmant esse
obligationem correctionis.
- 6 Contrarium, vt probabilius defenditur.
- 7 Satis si fundam. n. 5. adducto.

Duplicem statum proximus habere potest. Primò potest esse
in peccato. Secundò in illius occasione. In peccato esse
potest habitualiter tantum, absque periculo iterum illud com-
mittendi, vel cum tali periculo.

2 Si proximus peccatum nullum commisit: at in periculo, &
occasione illud committendi versatur. Propriè præceptum corre-
ctionis, quatenus correctio est, non te obligat; quia dignus non
est correctione, seu reprehensione, qui non deliquit: eaque de
causa Christus Dominus non dixit, si peccatorus est frater tuus
corripere illum, sed si peccauerit in te, tacitè iulius correctionem
lapsam supponere. At esto hoc præceptum non te obliget proximi-
um corripere, obligaris tamen ex charitate Dei, & proximi
eius peccatum quoad fieri potest, impedire; qui tunc non vi
correctionis, sed vi defensionis honoris diuini, & boni proximi
obligaris.

obligaris. Egid. de Coninch. disput. 28. de correctione. dub. 3. num. 35. Suar. tom. 4. de relig. lib. 10. cap. 8. n. 3. & 8.

3 At si proximus peccauit, & insuper est in periculo iterum labendi omnes. Doctores censent tunc proprie esse obligationem correctionis, quia proximus est in graui miseria. Tum ob peccatam commissam, tum ob periculum simile committendi. Item honor diuinae ibi periclitatur.

4 Sed quid si proximus non secretè, sed publicè peccat, & à magistratibus sic permittitur, teneris ne illum corrigere, si spes esse fructus? Videris obligatus non esse, quia te opponis licitè magistratus permissioni. Venerij occasio, vt in republicam maiora mala ingrediantur. Ceterum dicendum est te obligatum esse. Sic Egid. de Coninch. disput. 28. de corrept. dub. 3. numero 33. Ratio est, quia & Deus offenditur, ac proximus sibi malum infert. Ergo si hæc auertere potes absque periculo grauioris mali, obligaris. Quòd autem id fieri possit, constat, quia conuersionibus permisso malè viuendi à magistratibus concedatur, ex quo manifestè constat differentia, quare magistratus non teneatur hos peccatores impedire, & remouere, sed possit illos permittere, tu verò teneris vnum, vel alium corrigere quia magistratus non potest vnum, vel alterum corrigere, quin omnes impediatur, cum non adest ratio, ob quam potius vni, quam alteri permissionem concedat. At ex correctione vnus non obligaris omnes corrigere, neque ex vnus correctione, omnes correcti manebunt.

5 Quòd si proximus peccauit, cares tamen periculo iterum habendis dubium est, an teneris illum corrigere?

Bannes, 2.2. quest. 32. art. 3. dub. 1. ad 4. & Valent. disp. 3. quest. 10. part. 2. pag. 662. Bonac. disp. 3. quest. 4. part. 7. num. 4. & ex parte consentit Suar. de charit. disp. 8. sect. 3. num. 8. affirmant obligatum te esse corrigere proximum in peccato habituali existentem, etiam si ipse non teneatur tunc de illo penitere, si speres tua correctione fore, vt peniteat, Mouentur, quia existens in peccato existit in periculo damnationis, quo nulla est maior miseria. Ergo cum correctio ad subleuandam miseriam proximi dirigatur, efficitur tanè ad hominem existentem in peccato habituali dirigi. Adhuc enim ibi omnes circumstantiæ: ad obligationem huius præcepti inducendam, videllèt proximum esse in graui miseria, & te posse absque tuo incommodo ab illa eum liberare. Quòd verò ipse proximus non teneatur tunc à peccato surgere, in causa non videtur esse, quominus tu non teneris resurrectionem procurare; ipse enim cedere potest iuri suo, & gratiæ sibi donandæ: ac tu non potes cedere bono alterius ex tua correctione sperato. Deinde obligatio peccatoris surgendi à peccato, & obligatio illum corrigendi, à diuersis virtutibus ortum habent; obligatio enim in peccatore surgendi à peccato habituali, vel ex virtute charitatis, qua ipsum teneris diligere, vel ex virtute penitentiae, qua teneris Deo pro peccato facto satisfacere, oritur; at obligatio illum corrigendi ex misericordia nascitur, quæ attendit miseriam proximi subleuare. Ergo cum hæc obligationes diuersæ sint, stare optimè potest obligatio misericordiae absque obligatione charitatis, atque adeò te esse obligatum corrigere, etiam si alius non sit obligatus à peccato surgere.

6 Nihilominus etsi supradicta sententia probabilis sit, probabilior existimo contrariam, nempe peccatum mortale, quatenus tale est, non esse materiam præcepti correctionis, sed solum esse, quando timetur non fore corrigendum proximum suo tempore de illo: quare si à te vel alio speratur suo tempore corrigendum, non teneris illum de præsentibus corrigere, etsi possis: ita docet Abulen. in Matth. 18. questio. 81. Gloia in cap. si peccauerit, 2. quest. 1. Reginald. om. 1. lib. 4. cap. 25. num. 332. Sotus de regendo secreto. quest. 2. concl. 2. Lorca 2.2. questio. 33. artic. 5. disp. 4. 1. num. 3. Eman. Saa. verbo correctio. num. 1. & nu. 5. in editione Romana. Villalobos. tom. 2. sum. tract. 4. difficult. 2. num. 4. nobiscum consentit Suar. disput. 8. sect. 3. num. 7. vbi ait. Si videas proximum peccasse, & probabiliter existimas suo tempore acturum penitentiam, & ex hoc peccato non sumpturum occasionem peccandi, non teneris illum corrigere: idem tenet Torres, 2.2. quest. 33. disput. 86. dub. 2. pag. 1079. Egid. de Coninch. disput. 28. dub. 9. numero 117.

Ratio est, quia non censetur proximus in graui necessitate esse constitutus, nisi ex occasione peccati commissi, sumat occasionem illud peccatum committendi, aut probabiliter existimetur ita permanitur in illo peccato, vt suo tempore de illo non doleat: quod iam est nouum peccatum. Extra hoc periculum perseverantia in peccato, etiam si grauis miseria sit, non tamen ex misericordia videtur obligatus procurare illam tollere; si enim ipse ex charitate sui, quæ strictius obligat, non obligatur statim illam miseriam depellere, quare tu misericordia obligandus es procurare? Non enim coherere videntur te esse obligatum corrigere, & alium non esse obligatum admittere correctionem. Cum igitur peccator non statim ac peccat, teneatur de peccato conteri, (vt ferè omnes doctores fatentur, cum D. Thom. 4. dist. 17. quest. 3. art. 1. questioncula, 2. ad 4. Sotus, ibid. questio. 2. artic. 6. Dur. questio. 10. Ioan. Med. Codic. de poenit. quest. 6. Nauarr. in sum. cap. 1. num. 27. & 29. Suar. de penitent. disp. 15. sect. 5.) non teneris correctionem admittere, quæ sibi tunc adhibetur. Ergo nec tu videris obligatus illi correctionem facere. Et confirmo. Peccatum proximi non po-

tes tollere per correctionem immediatè, sed media voluntate ipsius peccatoris. Ergo quando peccator non teneris apponere suam voluntatem ad tollendum peccatum, non teneris tunc correctionem apponere, cum correctio ad tollendum peccatum proximi ordinetur, quod tolli non potest nisi media voluntate ipsius. Quòdque satis à Christo Domino videtur insinuat illis verbis, Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus corripere eum inter te, & ipsum solum; si tenon audierit, adhibe tecum vnum, vel duos testes: si illos non audierit, dic Ecclesiae: si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. Si enim ipse peccator nec te, neque testes, neque Ecclesiam teneris audire, quomodo iudicandus es frater ethnicus, & publicanus? Ergo quando nullo modo obligatur correctionem admittere, præceptum correctionis videtur cessare.

8 Argumento pro contraria sententia respondeo, existentem in peccato mortali habituali in graui miseria existere, at non in graui necessitate ab illa surgendi, cum non inferat tempus penitendi, & existimetur illo adueniente fore vt peniteat. Ex quo tenent, quòd proximus potest absque peccato cedere bono per correctionem sperato, non obligaris illud procurare, quia media eius voluntate procurare debebas. Ad confirmationem dico obligationem in peccatore surgendi à peccato, & in corrigente illum corrigendi à diuersis virtutibus orti. At vna obligatio cum alia connexa est, quia correctio media voluntate peccatoris effectum habere debet, cuius voluntas nisi arctetur correctionem admittere, obligatio in corrigente efficacis esse non potest.

PUNCTVM III.

Sicut proximus constitutus in obligatione peccandi venialiter, corrigendus ex obligatione.

- 1 Esse obligationem sub veniali aliqui docent.
- 2 Contraria sententia communis est.
- 3 Prima sententia probabilior videtur.
- 4 Satisfit rationi, num. 2. adducta.
- 5 Intelligentia sunt supradicta de peccato veniali, ex quo lapsus in mortale non timetur.
- 6 Si peccans venialiter subditus sit & ex eius peccatis religiosa disciplina labefactatur, Pralatus, mortaliter peccat non corrigens. Et idem est de aliis vicem Pralati gerentibus.
- 7 Ex sola dissimulatione peccatorum venialium, si occulta sint, non peccat Pralatus grauius.

ESSE sub obligatione venialis corrigendum, docet Caler. sum. verbo correctio fraterna Sotus. l. de regendo secreto. 2. quest. 2. concl. 3. Valen. 2.2. quest. part. 2. circa finem. Villalobos. tom. 2. sum. tract. 4. difficult. 2. num. 5. Lorca. disp. 4. num. 9. in editione Suar. disp. 8. de charit. sect. 2. num. 6. in medio. Ratio, quia hæc est quedam miseria, & maioris momenti, quam quilibet temporalis. Ergo si absque incommodo potes præcauere, cur non tenendus es?

1 Contrariam sententiam cõmunièr docent Doctores Paludan. 4. disp. 19. quest. 3. num. 4. Alen. lib. 2. sum. tract. 6. Bannes quest. 32. art. 2. dub. 1. Azor. lib. 12. cap. 4. quest. 4. Torres questio. 33. disp. 86. dub. 2. 8. deinde Reginald. lib. 4. cap. 25. numer. 333. Bonac. disp. 3. art. 4. part. 7. num. 3. Saa in sum. Romana, verbo correctio. n. 5. in addit. vbi si crimen sit veniale, non est adhibenda correctio. Quod intelligi poterat de obligatione mortali sicuti dicit Syluest. verbo correctio quest. 1. Mouentur, quia per peccatum veniale frater non est perditus. Ergo correctio, quæ ad lucrandum fratrem ordinatur, ex illo Matth. 18. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, in peccatis venialibus locum habere non potest. Secundò à peccatis venialibus facillimo negotio te potest quis liberare, vel in sacramento, vel extra. Ergo non indiget auxilio alterius. Terriò esset graue iugum hanc obligationem hominibus imponere, etiam omnes in periculo peccandi venialiter frequenter sint.

3 Tareor equidem ratione ductus probabilior mihi videtur primam sententiam. Esse, inquam, peccatum veniale non corrigere proximum in occasione peccandi venialiter constitutum, si speras fructum ex tali correctione. Et absque incommodo illam potes efficere. Moueor ratione adducta à Valen. Charitas, & amicitia, & misericordia in proximum non solum te obligat, ne illi consulas, vel adiuues ad peccandum venialiter, sed etiam ne permittas cedere, cum commode potes à casu remouere: sicuti in temporalibus non solum obligaris damnum eriam leue non inferre proximo, sed etiam præcauere, cum possis. Deinde vniuersi qui tenentur proximum, sicut seipsum diligere, volendo scilicet proximo ea, quæ tenentur velle sibi: sed tenentur quis sub peccato veniali velle in effectu, & procurare sibi immunitatem à quouis peccato veniali. Ergo etiam proximo. Dixi te obligatum esse sub veniali corrigere proximum venialiter peccantem, si speras fructum ex tali correctione, & absque incommodo illam præstare potes: quæ conditiones raro succedunt, vt optimè expendit Egid. de Coninch. disp. 28. à n. 27. & seqq. ac proinde regulariter excusaris à correctione peccantis venialiter.